

ŠTEVILKA
LETO VIII.
TRST 1961-62

GALEB

Galeb

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno • Izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec • Ureja ga uredniški odbor • Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20
Naslovno stran je napravil Leon Koporc

Vsebina

Gustav Strniša: Poletje	169
France Bevk: Peter Klepec	170
Jože Jesih: Izvršena naloga	175
Fran Roš: Sin	177
Fran Roš: Brez dela se ne da živeti	178
Rado Kragelj: Ognjeno sonce nad Južnim morjem	180
Gustav Strniša: Kdo je ta	183
Fran Roš: Čarovnica Kumara	184
S. A.: Giljotina	187
Fran Roš: Jurček in žabe	188
Samo Pahor: Dolina Tera in pritokov	189
Ludovika Kalan: Školjkin biser	191
Naši mladi dopisniki	192

POLETJE

GUSTAV STRNIŠA

Sonce sije nam veselo,
vse že cvete in brsti,
že je žito dozorelo,
ptica pevka žvrgoli.

V srcih nam življenje klije,
v naših prsih moč cvete,
toda žito, kleno žito,
kdaj zorelo bo šele?

Pa saj mladi smo sejalci,
nič mi ne bojimo se,
enkrat bomo zmagovalci,
drzno zdaj borimo se.

Za vse naše smotre drage,
ki pred nami vstajajo,
mar nam trud in znojne srage,
naša srca rajajo!

Ilustriral: R. HLAVATY

Peter Klepec

15.

Peter Klepec je kdaj pa kdaj videval jezdece, ki so odhajali in se vračali z bogatim plenom. Niti sanjalo se mu ni, da hodijo k njegovim rojakom v gosti.

Na enolični ravnini ga je iz dneva v dan bolj mučilo domotožje. Hrepenel je po domačih gorah in soteskah, po rekah in studencih, po livadah in gozdovih. Podnevi se je mamil z delom, vsako noč ga je bolelo srce.

Neke noči od samih misli ni mogel spati, premetaval se je po ležišču. Mesečina se je v svetlih pramenih pretakala skozi lino. V mislih se mu je prikazovala mati. Ubožica, kaj si le misli o njem, ki se še ni vrnil? Gotovo se zdaj boji in moli za njegovo dobro. Ali mu bo nazadnje celo umrla, ne da bi jo zopet videl? Kadar se vrne, bo našel le njen grob in prazno kočico.

Ob tej predstavi ga je tako hudo zabolelo srce, da je zastokal. Sklenil je, da ne bo več čakal plačila, ne se

prerekal zanj. Ko se zazna dan, bo zgrabil za palico in se odpravil na pot.

Nenadoma se je dvignil in napeto poslušnil. Sredi noči so mu neki glasovi priplavali na uho. Bilo je petje. Kdo poje? Včasih so peli vojaki na straži, da bi jih ne premotil spanec. A njihova pesem je bila trda, bojevitna, ni razumel besed. Pesem, ki jo je zdaj slišal, je bila mehka, domača. Besede, ki jih je razumel, so mu kot žalostna prošnja segale v srce. Napev je že večkrat slišal, tudi on je že pel to pesem, ki je zdaj nenadoma utihnila.

Ali se je motil? Sanjal ni, zakaj bil je buden kot ob belem dnevu. Stopil je k lini in zopet napeto poslušnil v mesečno noč. Pesem se je znova oglasila. Trepetala je kot listje v sapi, vzdihovala kot ranjeno srce. Bila je lepa, otožna slovenska pesem. Petru Klepcu je bilo, kakor da se mu je domovina približala in mu toplo objema telo in dušo.

Kdo poje? Kje? Ni bil en sam, med seboj se je prepletalo več glasov.

Tako ga je vznemirilo, da bi ne mogel več spati. Tiho, da bi ga kdo ne slišal, je odšel na dvorišče. Stopal je med poslopji, mimo spečih straž, vedno za glasom pesmi. Ta je prihajala iz nizkega poslopja, ki je bilo zgrajeno iz najdebelejših brun in ni imelo oken. Tam je bila ječa, v katero so zapirali jetnike. V temi so rožljali z verigami in čakali, da jih prodajo v sužnost.

Kaj delajo tu njegovi rojaki? Petru Klepcu se je neznansko milo storilo. Z očmi je premeril težka, okovana vrata. Z enim udarcem bi jih lahko zdrobil, vendar se jih ni dotaknil. Splezal je po steni na streho. Odtrgal je debelo desko, pod njim je zazijala temna odprtina.

Petje je utihnilo.

»Hoj!« je zaklical Peter Klepec. »Kdo pa ste?«

»Siromaki,« mu je odgovorilo več glasov hkrati. »Ujeli so nas in pritrirali sem; ne vemo, kaj nas čaka. Gotovo nič dobrega.«

»Od kod pa ste?«

»Iz Osilnice, ako veš, kje je to?«

»Kaj bi ne vedel!« je vzdihnil Peter Klepec. Ni vedel, kaj bi od začudenja. »Kaj ste storili, da so vas ujele in zaprli?«

»Kaj smo storili? Uprli smo se razbojnikom, ki so ropali in požigali. A bili smo prešibki, premagali so nas.«

»Pa kdo so ti razbojniki?«

»Tu živiš, a tega ne veš,« so mu rekli. »Tvoji gospodarji, kdor si že, počenjajo z nami, da bi Tatari ne mogli hujše.«

Peter Klepec je bil že prej zaslutil resnico, zdaj je vse razumel. Od bolečine se mu je stisnilo srce. Razjezilo ga je, da je stisnil pesti. Bilo je, kakor da se je stoprav tedaj zavedel svojih moči. Krotiti se je moral, da ni pobesnel. Ne bi bilo več ostalo bruno na brunu. Zapekla ga je misel na mater.

»Kaj pa moja mati?« je vprašal. »Ali še živi?«

»Ne poznamo tvoje matere. Kdo pa si?«

»Peter Klepec.«

Jetniki so bili nekaj časa tiho. Kazalo je, da so hudo presenečeni. Hkrati jih je navdalo novo upanje. »Tu si?« so vzklikali. »Kaj pa je s teboj,

da si nas pozabil? Zakaj se nisi vrnil?«

»Tatаре sem premagal in čakam plačila.«

Jetniki so se bridko zasmeli.

»Ha! Plačilo smo prejeli mi. Saj vidiš, kakšno. Nihče nam ne more pomagati, ako nam ti ne pomoreš.«

»Pomorem vam,« je rekel Peter Klepec. »Pri Bogu, da vam pomorem.« Pokrižal se je v znamenju prisege.

»Pomagaj nam torej pobegniti!«

»Jutri.«

»Jutri? Zakaj pa ne danes? Jutri bo morda že prepozno.«

»Ne bo prepozno,« je rekel Peter Klepec. »Ne bojte se, niti las se vam ne skrivi na glavi. Skupaj odidemo v Osilnico. A ne prej, da prejmem plačilo.«

Spustil se je s strehe in odšel na ležišče. Ni spal, razmišljal je vso noč do jutra. Ko je vstalo sonce, je vedel, kaj naj stori.

16.

Vstal je, a Ogri niso takoj opazili, da je korenjak slabe volje. Ukazali so mu, naj gre po vodo. Vzel je velik sod in odšel k reki. Ko se je vrnil, ga je treščil ob tla s tako silo, da se je razletel v treske.

»Hej, Peter Klepec!« so vzkliknili hlapci. »Kakšne šale pa so to?«

»To je samo za poskušnjo,« je dejal korenjak. »Prave šale boste šele spoznali.«

Premeril jih je s takim pogledom, da jim je strah zlezel v kosti. Nobe ne več se mu niso upali reči.

Tisto jutro je bil dospel v tabor knez iz neke tuje dežele. Mladi kralj mu je priredil veliko pojedino. Peter Klepec, korenjak, ki lomi meče, naj bi jim stregel pri mizi.

Vse prav in dobro, a Peter Klepec se to pot ni hotel preobleči v pisane lakajske cape. Stregel je kar v prtenicah in v škornjih, kakor da je napravljen za na pot. Kralj je bil zaradi tega nejevoljen, a se mu ni upal ukazovati. Prehudo so se mu bliskale oči, pretrdo je stopal, da so se tresle stene.

Kralju in gostom je nalival vina iz velikih srebrnih vrčev. Kadar je bil vrč prazen, ga je v pesti zmečkal in stisnil v kepo. Ni ga bilo treba šele prositi, da naj pokaže svojo moč.

Gostje so se mu čudili. Kralj pa se ga je začel bati, da mu je mrzel pot stopal na čelo. Vendar pred tujim knezom ni maral pokazati, da ga je strah korenjaka.

»To še ni nič, kar ste videli,« je dejal. »Dajte mu meč, da pokaže, kaj zmore.«

»Devet novih mečev mi dajte!« je vzkliknil Peter Klepec.

»Saj vemo, da si jim kos,« je dejal kralj. »Ali jih ni škoda?«

»Vsake besede je škoda,« je dejal korenjak in grozeče poblisknil z očmi. »Devet novih mečev!« je ponovil trše.

Kralj se ni več upal ugovarjati. Za mizo je sedelo devet velikašev. Na kraljev migljaj so Petru Klepcu izročili svoje meče. Prelomil jih je kot dračje.

»Čudo!« je vzkliknil tuji knez.

Velikaši pa so v strahu stikali glave.

»Čas je, da se ga iznebimo,« so pošepetali kralju. »Ukažite, naj ga vojak zabodejo s sulicami!«

Peter Klepec pa je bil kot pijan svoje moči.

»Dvanajst kopij mi dajte!« je zakričal.

Kralj je pobledel. Ali naj ga da ukovati v verige? Umoriti? Kdo bi se mu upal približati?

»Dajte mu kopja!« je ukazal.

V sobani je stražilo dvanajst vojakov. Na povelje so Petru Klepcu izročili svoja kopja. Ta jih je prelomil čez koleno.

»Tako,« se je zasmel. »Moje delo je končano!«

»Čudo!« so znova vzkliknili gostje.

»To ni čudo, to je moč,« je dejal Peter Klepec in enega izmed velikašev postavil pred vrata. Sedel je na njegovo mesto in zgrabil za kupo.

»Nalij mi vina!« je rekel kralju.

»Kaj to pomeni?« je vzkliknil kralj, ves rdeč od sramu in jeze.

»To pomeni, da ti nisem več za lakaja,« je rekel Osilničan. »Nalij mi vina!«

Ha! Prej je bil slep, vdinjal se jim je za hlapca in lakaja, sinoči pa je spoznal prevaro. Nič več! Naj spo-

znajo, kdo je Peter Klepec! Za žalitev je zaslužil smrt, a kdo naj ga kaznuje? Kopja so prelomljena ležala na tleh. Velikaši niso imeli več mečev, prazne nožnice so jim bingljale ob bokih. Le kralj je planil na noge in izdrl tenko sabljo.

»Smrt tebi, predrzneš!« je zavpil.

»Le pusti svoj pipec v miru!« mu je rekel Peter Klepec smeje. »Nalij mi rajši kupo! V četrto ti več ne morečem.«

Mladi kralj mu je nalil kupo. Korenjak jo je v dušku izpil.

»Dobro mi je teknilo,« je dejal. »Zdaj pa le nič strahu! Nasujte mi pet vreč zlatnikov! Potem odidem, od koder sem prišel, in si ostanemo prijatelji.«

»Le ena vreča ti gre,« so se oglasili velikaši.

»Ena vreča meni za plačilo,« je rekel Peter Klepec. »Druga vreča za čakanje. Tretja vreča za blago, ki ste ga odnesli mojim rojakom. Četrta vreča za požgane domove. Peta vreča za prestani strah in solze. Verjemite, da je poceni. Ako ne veste, kje imate zlatnike, bom jaz pogledal v shrambe.«

»Dajte mu, kar zahteva!« je ukazal kralj.

Nasuli so mu pet vreč zlatnikov, ki si jih je naložil na pleča.

»Zdaj pa ne zahtevaj ničesar več,« so mu rekli.

»Saj ne bom,« je dejal korenjak. »Le to mi dovolite, da vse, kar je našega, vzamem s seboj.«

To je rekel in z vrečami na plečih stopil do ječe. Brnil je v težka, okovana vrata, ki so se zdrobila.

»Osilničani!« je zaklical. »Zdaj pa le z menoj!«

Tako je Peter Klepec za vedno odšel iz ogrskega tabora. Na plečih mu je ležalo pet vreč zlatnikov, za njim

pa se je vlekla vrsta rojakov. Z vseh stolpov so gledali za njimi in stiskali pesti.

17.

Marsikaj je že doživela slovenska zemlja, več slabega kot dobrega. A take procesije kot takrat, ni videla prej, ne slej. Vodil jo je Peter Klepec, poskakoval in žvižgal pod vrečami, ki jih je nosil na plečih. Ljudje so se zgrinjali od vseh strani in se čudili.

»Kdo je to?« so vpraševali.

»To je Peter Klepec, naš rojak,« so jim odgovarjali rešeni Osilničani. »V vrečah nosi suho zlato.«

»Vzemite pipec in prerežite vrečo!« je ukazal korenjak.

Ubogali so ga. Skozi zarezo so se usipali cekini in se kotalili po tleh.

»O, cekini!« so začudeno vzklikali ljudje. »Ali jih smemo pobirati?«

»Smete,« je dejal Peter Klepec.

Ljudje so pobirali cekine in si z njimi polnili žepce.

»Kaj nam pomaga!« je vzkliknil nekdo. »Ogri nam jih spet vzamejo.«

»Ne bo jih več,« je dejal Klepec. »Ako pa pridejo, mene pokličite!«

Tako je Peter Klepec prihajal domov v Osilnico. Ukazal je prerezati vrečo za vrečo, sejal je zlatnike, ljudje pa so jih pobirali. Ko je prišel do vasi, mu je zadnja vreča ležala na plečih.

»Še to prerežite!« je rekel.

Vaščani, ki so mu bili nekoč poradni tovariši na paši, so ga veselo sprejeli. Zdaj je konec gorja!

»Kod si tako dolgo hodil?« so ga vprašali.

»Cekine sem bil usejal,« jim je odgovoril. »Počakati sem moral, da so mi dozoreli. Tu so. Pobirajte!«

In sosedje so pobirali.

Peter Klepec pa je odšel naravnost domov. Mati ga je pričakovala pred borno kolibo, zakaj koč so ji bili

Ogri požgali. Ko ga je zagledala, se je razjokala od radosti:

»Saj sem vedela, da se vrneš!«

Peter Klepec je pograbil prgišče zlatnikov, ki so mu bili ostali. Stresel jih je materi v predpasnik.

»Tu imate,« je rekel.

»O!« se je mati začudila. »Vse daš meni? Kaj boš pa ti imel?«

»Saj imam vas in zemljo.«

Tako je rekel, se najedel močnika in se dodobra naspal. Potem je vzel motiko in odšel na grič za vasjo, kakor da je bil šele prejšnji dan prenehal z delom in se medtem nič ni zgodilo. Trebil je zemljo, trgal korenine, lomil skale in jih v velikem loku lučal v sotesko.

Nastala je širna njiva. Prej pust, skalnat svet, zdaj je tam valovila zlata pšenica.

»Zito je zrelo,« je Peter Klepec dejal materi. »Treba ga bo požeti.«

»Joj, saj vsega ne bom zmogla!« je vzkliknila mati. »Stara postajam. Poiskati si boš moral ženo.«

»Katero naj vzamem?« je vprašal.

»Dovolj je deklet v vasi,« mu je odgovorila mati. »Po srcu si jo izberi, ne po očeh, pa bo dobra.«

Peter Klepec je odšel v vas. Srečal je dekle in jo nagovoril.

»Slišiš,« je rekel. »Moja pšenica je zrela, ali jo prideš žet?«

»Za ženo me vzemi, pa ti jo požanjam,« mu je odgovorila.

Ni je maral, ki se mu je sama ponujala. Srečal je drugo deklo, ki se je sama ustavila pred njim.

»Kam pa, Peter?«

»Žanjice iščem. Pšenica mi je dozorela, da se kar osiplje. Požeti jo moram, sicer mi jo še pobije toča.«

»Prišla bi ti žet,« je dejalo deklo.

»Pa vem, da lahko dobiš boljšo.«

»Kar ti pridi,« je odločil Peter.

»Kaj pa zahtevaš za plačilo?«

»Nič kot zahvalo, ako ti je prav.«

Dekle je prišlo s srpom in želo žito. Peter Klepec je povezoval snopč in jih postavljaj v kopice.

Mati jima je prinesla pijače in najprej ponudila sinu.

»Ponudite prvo moji ženi!« je dejal Peter Klepec.

»O, kako sem vesela!« je vzkliknila mati in ju je blagoslovila.

18.

Peter Klepec je sklenil, da si pred ženitvijo postavi novo kočo. Osilničani so mu pomagali po svojih močeh. Tesali so mu debela, ki jih je kot bilke vlačil iz gozda. Potem je pokladal bruno na bruno. To, kar je nastalo pod njegovimi rokami, ni bila več koč, ampak cela hiša.

Ženitovanje je bilo šumno. Na ta dan nihče izmed sosedov ni hotel ostati doma. Hiša je bila premajhna za toliko svatov, na trati so postavili mize in stole. Nad ognji so se pekli janci, vino so točili v velike vrče. Mladina je rajala in prepevala.

Peter Klepec je sedel med materjo in nevesto, obraz mu je žarel od sreče. Ko je bilo najlepše, je ves zasopljen pritekkel neki pastir.

»Ceta jezdecev!« je zavpil.

»Ogri!« so vzkliknili svatje.

JOŽE JESIH

Ilustriral: KLAVDIJ PALČIČ

Izvršena naloga

to je skrbno zavil, položil v pleten cekar in odnesel teti v službo.

Pot ga je vodila mimo otroškega igrišča, kjer so se igrali njegovi prijatelji.

»Andrej, Andrej!« ga je poklical prijatelj Sergij.

»Prosim?« se je obrnil Andrej.

»Daj, igray se z nami!«

»Nimam časa, teti nesem malico v službo!«

»Vsaj pol ure se igray! Saj teta lahko počaka pol ure!« ga je silil Bruno.

»Ne, ne, res nimam časa. Najprej moram izvršiti svojo nalogo, potem pa, potem se bom pa lahko igral z vami!«

Dečki ga niso več silili, kajti uvideli so, da ima prav.

Pred Petra Klepca so bili pravkar postavili juho.

»Ali so še daleč?« je vprašal.

»Za gričem, na drugi strani vode.«

»Počakajte, da prej pojem juho!«

Srebal je juho počasi, kakor da se mu nikamor ne mudi. Saj se mu tudi res ni mudilo. Bo že še prišel dovolj zgodaj.

Medtem so Ogri prihajali bliže in bliže, sam kralj jih je vodil. Petra Klepca niso bili pozabili, preveč jih je pekla sramota. Radi bi ga umorili. Izvedeli so, da se ženi. Na ženitovanju se bo opil, so si mislili, vino mu bo vzelo moč.

Znova so pritekli pastirji.

»Zdaj so že blizu,« so povedali.

»Pa ne že v vasi?« je vprašal Peter Klepec.

»Ne. Čez polje dirjajo.«

»Potem pa je še zmeraj čas, da pojem tudi meso,« je dejal ženin. »Godci, igrayte! Svatje plešite! Kaj le stojite in zijate!«

Godcem ni bilo do godbe, ne svatom do plesa. A Petru Klepcu se niso upali ugovarjati. Dude so piskale, noge so poskakovale. Korenjak pa se je gostil z mesom.

V tretje so pritekli pastirji.

»Ogri jezdiyo v vas!« so zavpili.

»Zdaj bo pa res že čas,« je rekel Peter Klepec. »Ali jih je mnogo?«

»Kot listja in trave.«

»Tem bolje, da se bo izplačalo vstati od mize,« je dejal korenjak in nastavil čašo: »Naljite mi vina!«

Nalili so mu vina, Peter Klepec ga je izpil in si obrisal usta.

Vstal je od mize, si zategnil pas in zavhtal rokave.

»Peter!« je vzkliknila mati. »Nikar jih preveč!«

»Saj jih ne bom,« je rekel. »Samo malo jih bom pobožkal.«

To je rekel, že je stopil proti vasi. Zagledal je ogrsko vojsko, spredaj kralja z velikaši, vsi so držali gole sablje v rokah. Gnali so velik vik in krik, da bi si vllili poguma.

Zagledali so Petra Klepca, pa so se ustavili. Presneto! Videli so, da je trezen, pripravljen za boj, strah jim je stopil v kosti. Ako bi se jim korenjak ne bil smejal, bi bili na mestu obrnili konje in pobegnili.

»Na moje ženitovanje ste prišli?« jih je vprašal. »Kako lepo, da ste se me spomnili. Dobrodošli! Ali godci so samo za moje svate. Ako bi radi plesali, vam jaz eno zagodem.«

Zgrabil je vitko jelko in jo izruval s koreninami vred. Preden je utegnil

zamahniti, se je vojska obrnila, pa v beg. Kralj je bil zadnji, pred njim velikaši.

Peter Klepec pa za njimi z jelko v rokah čez drn in strn. Podil jih je prav do meje slovenske dežele. Kralj je padel s konja in se ubil. Nihče se ni ozrl ne ustavil, da bi ga pobral, vsak si je hotel rešiti vsaj golo življenje.

Korenjak pa se je ustavil, izkopal jamo in zagrebel svojega sovražnika. Na grob je postavil veliko skalo.

»To je mejnik,« je dejal.

Vrnil se je domov, kjer so ga čakali svatje.

»Nekoliko sem se zamudil,« je rekel. »Godci, zaigrajte! Z nevesto bova plesala.«

Dude so zapiskale, Peter Klepec je prijel nevesto za roko in jo odvedel na ples. Z njima so rajali svatje tri dni in tri noči. Osilničani so marsikaj pozabili, le tega ne, kdaj je bilo Klepčevo ženitovanje.

Klepčeva mati je kmalu po tem umrla. Tudi Petra Klepca že zdavnaj ni več med živimi. Žive pa še njegovih vnukov vnuki. Menda so prav taki korenjaki kot njihov praded. Bog ve, ali se zavedajo svoje moči. Kaj pravite?
KONEC

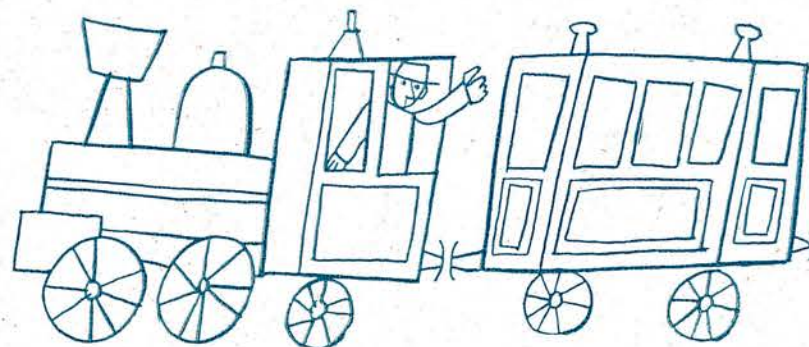
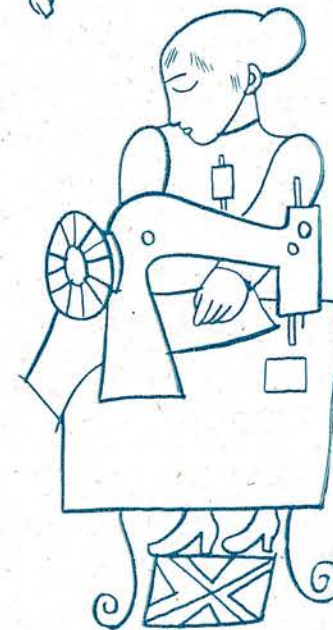

SIN

OČE MOJ JE STROJEVODJA,
MIRNO MU POGLED GORI,
KO Z ROKO PREUDARNO VODI
VLAK S TOVORI IN LJUDMI
OB PREPADIH IN ČEZ REKE,
SKOZI GORE V DAN IN NOČ,
MIMO MEST, VASI DO MORJA,
VSELEJ V NOVE DALJE ZROC.

MOJA MATI JE SIVILJA,
V OZKI SOBICI SEDI,
SIVA, KRPA, V POZNE URE
REVNE JI TRPE OČI,
NIZKO SKLANJA SE NAD DELO,
TUDI KO JE ZUNAJ MAJ.
LE ČE VAME SE ZAGLEDA,
LICE OGREJE JI SMEHLJAJ.

TODA JAZ NEKOČ DORASTEM
IN BOM VELIK IN MOČAN,
DELAL BOM IN DOM ZGRADIL SI
IN POVABIL STARŠE VANJ.
TRUDEN OČE, SIVA MATI,
KI IMAM ZELO JU RAD,
NAJ PRI MENI DOŽIVITA
SVOJ VEČER, VES TIH IN ZLAT.

Brez dela se ne da živeti

Starši so imeli sina in ta je bil tako zelo len, da so mu ljudje dali ime Lenoba. Ni se hotel učiti, ni hotel delati. Samo ležal in spal je, pa veliko jedel. Nekoč sta se oče in mati nad njim razjezila in mu rekla:

»Velik si že. Treba je, da odideš po svetu in sprevidiš, da se brez dela ne da živeti. Morda te svet izuči. Potem pa se lahko spet vrneš. No, le urno pot pod noge!«

Lenoba se je cmerav in godrnjav odpravil z doma po cesti v jasno jutro. Hodil je že vso uro, pa se je utrudil in legel kraj ceste. Ni premišljeval, saj je bil tudi za to prelen. Ko pa je v želodcu začutil lakoto, je vendar pričel ugibati, kaj in kako bi: »Delati in jesti? Nič delati in nič jesti? Kaj je bolje?«

Tedaj so se po cesti približali trije veliki vozovi. Na njih so sedeli kmečki ljudje.

»Čemu bi hodil peš, ko se vendar lahko peljem!« se je Lenoba razveselil in je vstal.

Ljudje so mu prikimali, da lahko prisede. Potegnili so ga k sebi in pogнали voz. »Kam pa,« ga je vprašal fant, ki je držal vajeti.

»Malo po svetu,« je odgovoril.

»Kar nam se pridruži, če iščeš delo! V gozdu bomo grabili listje za steljo. Tudi jesti ti bomo dali.«

»Pa poskusim,« je dejal Lenoba in bilo mu je všeč, da mu ni treba več hoditi peš. Videl je na vozu mnogo grabelj, vil in mrež, pa tudi dva jerbasa jedil in pijače. »Kakor na lašč, da se bom najedel!«

Vozovi so s ceste zavili v gozd in se pod hribom ustavili. Ljudje so si vzeli grablje, Lenoba pa se je počasi zleknil po tleh.

»Kaj pa ti, fant, nam ne boš po magal?«

»Pri nas je taka navada, da najprej počivamo, pa potem delamo,« se je zlagal in oči so mu vse bolj lezle skupaj. Zaspal je.

Čez tri ure se je zbudil in pogledal okoli sebe. V bližini so sedeli vsi tisti, ki se je bil z njimi pripeljal v gozd, in južinali.

»Tudi jaz sem lačen,« je vzdihnil Lenoba in se približal. »Ali mi boste dali kaj jesti?«

»Če boš delal, boš tudi jedel.«

»Pri nas je taka navada, da najprej jemo in se okrepimo, pa potem delamo.«

»To so čudne navade. A če nam boš po južini zares pomagal, si le vzemi!«

Lenoba si je pridno nosil v usta kruha in mesa in hlastno požiral, nazadnje pa je pil še jabolčnik.

Ljudje so vstali, da bi z delom nadaljevali, Lenoba pa si je obrisal mastna usta in sedel še kar naprej.

»Kako pati, fant, ali boš še kar počival?« se mu je začudil kmet.

»Tako sem se najedel, da se mi prav nič ne ljubi delati. Kar tu me pustite!«

»Iz katerega kraja pa si?«

»Iz Lene vasi,« se je ponorčeval Lenoba.

»Saj to se ti vidi. Pri vas gotovo še niste slišali pregovora: Kdor ne dela, naj ne jé!«

»Pri nas pravimo malo drugače: Kdor ne dela, naj vsaj jé!«

»Hudo pametni ste pri vas. Čemu pa potem nisi raje tam ostal?«

»Hotel sem videti, kakšne navade imajo ljudje drugje po svetu.«

»Če si tako radoveden, ti lahko pokažem, kako se živi pri nas. Vzel si se, jedel in pil si z nami, delal pa ne bi z nami? Pa še norca bi se rad delal iz nas? Hej, ljudje, pretolcimo to lenobo, da bo spoznal naše navade! Naj ve, kako se na svetu ne da živeti brez dela!«

Z grabljami in vilami so obstopili Lenobo in ga tolkli z njimi, kamor je priletelo, po glavi, po hrbtu, povsod. Zaman se je otepal in tulil od bolečin.

Končno so ga pustili, da je zbežal, kolikor so ga nesle pretepele noge. Ko se je ustavil in hotel leči pod grm, so ga še bolj zbolele kosti. Lovil je sapo in stokal, nato pa sključen krenil dalje.

»Morda pa so ti ljudje vendar imeli prav,« je premišljeval. »Vozil sem se z njimi in jedel, delal pa nisem. Zares se ne bo dalo živeti brez dela!«

Že so mu pojemale zadnje sile, ko je zvečer dospel v domačo vas.

Oče ga je s praga zagledal vsega zbitega in objokanega, pa mu je zaklical:

»Ali se nisi vrnil prezgodaj? Kaj te je morda že izučilo?«

»Hitro me je izučilo in tako zelo, da me od tega vse kosti bolé. Poskusil bom delati.«

Tedaj je iz hiše stopila mati s škafom v roki, da prinese vode iz vodnjaka. Lenoba jo je pozdravil, ji vzel škaf in se z njim napolnil k vodnjaku.

»Morda ga je pa zares izučilo,« je pomislil oče. »Prav, prav!«

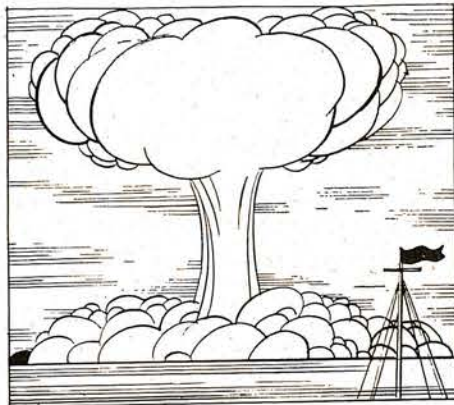

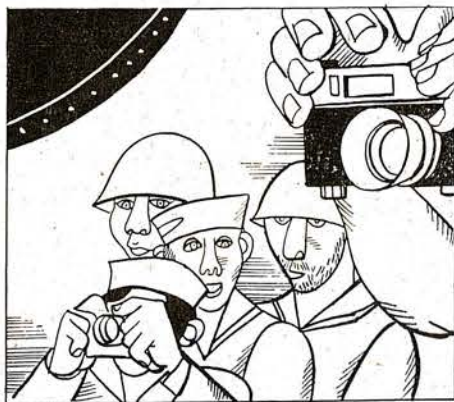
OGNJENO SONCE

nad Južnim morjem

Piše: RADO KRAGELJ
 Ilustrira: SAVO SOVRE

97. Ognjena kroglja, spričo katere je bilo sonce kot mesec, ki je prezgodaj priplul na nebo vedrega jesenskega popoldne, se je dvigala in širila, dokler se ni razblinila. Na njenem mestu se je pojavil dimnat steber, ki je naglo rasel in se na vrhu razrasel v gobo, ki je zasenčila pol neba. Vtem se je začul tudi grom in bobnenje, kot da bi se podirala ogromna gora.

98. Na krmu ob Hiuju je stala gruča ljudi s fotografskimi aparati in filmskimi kamerami, v vojaških in civilnih oblekah. Njihovi aparati so brez prestanka rožljali in brneli, na obrazih pa se jim je zrcalilo navdušenje in strah obenem. Hiu se ni zmenil zanje. Brez njih je vedel, kaj se je zgodilo: nad njegovim otokom je eksplodirala bomba s strašno rušilno silo.

99. Na vrhu dimnate gobe v daljavi je zrasel oblak, ki ga je veter razpotegnil v širjavo. Hiu se je zagledal vanj. V njem je zdaj njegov otok — spremenjen v prah. Prah njegove matere, ki je umrla med veliko vojno sama in zapuščena. Prah očeta, ki ga je Hiu sam zagrebel v pečeno zemljo ob obali. Zdaj ni več obale, ni pečene zemlje, ni groba. Hiu se je vrnil v kot.

100. Ladji sta še dolgo počivali sredi oceana. Za Hiuja se ta čas nihče ni zmenil — pa tudi potem ne, ko so spet zahrumeli motorji in sta se ladji premaknili. Bilo je proti večeru, ko je Hiu naposled poiskal enega izmed častnikov in ga v polomljeni angleščini prisilil, naj ga odloži v prvem pristanišču, v katerem bodo pristali. Častnik ga je odvedel k poveljniku ladje.

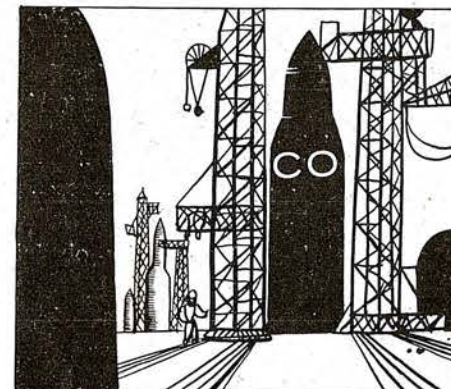
101. Poveljnik ladje je Hiuja neprijazno nahrulil. Hiu njegovega zmerjanja ni razumel. Potem ko so ga odvedli, so mu razložili mornarji, da ladja zaradi nje ne more odpluti tja, kamor so bili prepejani drugi preseljenci in da ga bodo odložili kjerkoli pač. Pa tudi denarja da mu ne morejo dati, ker ga je gotovo dobil njegov oče ali kdo iz njegove preseljene družine.

108. Hiuju je bilo vse to popolnoma vseeno. Kje ga odložijo, ali mu dajo denar ali ne — vse to ga ni vznemirjalo. Med preseljenci z otoka nima nobenih sorodnikov, je povedal; le da bi ga odložili v kakem pristanišču, kjer bi lahko dobil delo na kaki ladji! To so mu obljubili. In spet so ga spustili na krov, kjer je čepel, medtem ko je ladja merila Tihi ocean.

103. Tako — naša zgodba je pri kraju. Pravzaprav: je in ni. Je, kajti Hiujevega otoka ni več; zletel je v zrak; pa mu ni to tudi skorajda nič mar, saj nima nikogar več, s katerim bi živel na otoku. Hudo je pri srcu Hiuju le zaradi tega, ker je bomba, ki je razrušila njegov otok, raznesla v veter tudi grobova njegovih staršev, pokopanih na njem.

104. Zgodba pa tudi ni pri kraju — vsaj kar zadeva ljudi, ki so vrgli to bombo na Hiujev otok, kajti oni nadaljujejo svoje delo. Delajo nove bombe, večkrat močnejše od tiste, ki je eksplodirala nad otokom in več stokrat močnejše od tiste, ki je prinesla ribiču Tariju bolezen, za katero je po dvanajstih letih umrl. Izdelujejo bombe in jih kopičijo. Z njimi kopičijo strah.

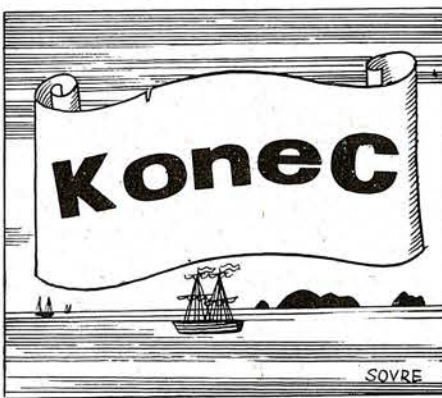
105. S Hiujem je bilo takole: izkrcaji so ga v Avstraliji. Nekaj tednov se je potikal po pristaniščih, potem pa je dobil delo kot mornar na veliki tovorni ladji. Sedaj plove z njo po neskončnih ravninah Tihega oceana, po katerih so jadrani njegovi davni predniki, oceana, ki je nekoč hranil ribiča Tarija in njegovo družino kot gostoljuben, skrben varuh.

106. Mimo otoka, na katerem je Hiu nekoč živel, njegova ladja še ni plula. Pa tudi ne bo — kaj bi tam iskali živi ljudje. Ostalo je le še nekaj koralnih grebenov. Tedaj, ko ga je pred stoletji odkril za bele ljudi kapitan Cook, je bil otok prazen in pust — ko so ga toliko let za njim beli ljudje zapustili, pa otoka sploh ni več. Še dolgo si nihče ne bo upal blizu njegovim ostankem.

107. Kajti na tem otoku gospodari smrt. Nobenega živega bitja ni na njem. Na najbolj samotnih skalah sredi oceanov gnezdi, se spreletavajo in kričijo vsaj hudoorne ptice — na tem otoku niti njih ni. Nobena bilka ne raste na njem, v vodah okrog njega ni ribe ne druge vodne živali. Edini gospodar ostankov otoka je smrt. Kot da ji je človek prostovoljno dal oblast nad vsem živim svetom...

108. Pa vendar tega otoka ne bomo pozabili — kot ne bomo pozabili vseh drugih krajev, kjer gospodari atomska smrt. Misliti moramo nanje, če nočemo, da bo ta smrt zagospodarila nad vsem svetom. Da bi nas spominjala na to — zaradi tega je bila napisana ta zgodba o otoku, ki ga ni več, o ribiču Tariju in njegovem sinu Hiuju.

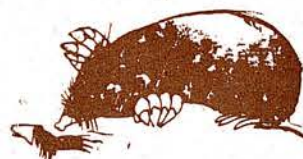
KONEC

GUSTAV STRNISA

KDO JE TA

Kdo je ta, kdo je ta,
ki brez pluga prst rahlja?

Ta orač je črni krt,
ki zašel je k nam na vrt!

Kdo je ta, kdo je ta,
ki se s kleščami baha?

Ej, ta kleščar je rogač,
boj se, da ne zgrabi hlač!

Ilustriral: LEO KOPORC

Kdo je ta, kdo je ta,
ki samo nazaj raca?

Ha, to je pač škarjar rak,
negotov mu je korak!

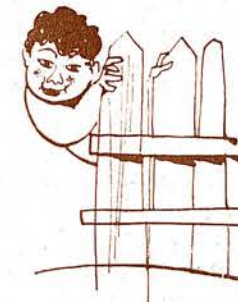
Kdo je ta, kdo je ta,
ki na drevju klepeta?

Kdo pač srake ne pozna,
ki ukrade, kar se da!

Kdo je ta, kdo je ta,
ki nagaja nam za dva?

Mama pravi, da je škratec
Jakec, naš poredni bratec!

Čarovnica KUMARA

Živela je stara ženska. Imela je nos, dolg in debel kakor kumara. Zato so ji ljudje dali ime Kumara. V svoji revni koči na kraju vasi ni imela kaj dosti jesti. Za delo je bila že preslabotna, beračiti pa ni hotela. Zato je sklenila, da si bo pomagala drugače.

Nekega dne je skrivaj prišla sosedovo kozo in jo odpeljala v gozd. Nato se je vrnila domov. Sosed jo je zagledal in jo vprašal:

»Ali si kaj videla mojo kozo?«

»Nisem bila doma in je nisem videla. Lahko pa povprašam Kolofacijevu palico, kje je tvoja kozo,« je odvrnila.

»Ne razumem te,« se je začudil sosed.

Kumara si je podrgnila debeli nos in mu šepetaje zaupala:

»Veš, imam čarovno palico, ki je nekoč z njo po svetu hodil čarovnik

Kolofacij. Če jo vprašam s pravimi besedami, ki jih nihče drug ne pozna, mi odgovori in razkrije vsako skrivnost.«

Kumara je odšla v kočjo in vzela iz omare staro popotno palico. Z njo je potrkala trikrat v tla in trikrat v strop. Pri tem je govorila neke nerazumljive besede in pritiskala uho na palico:

»Aha,« je končno dejala. »Poslušaj torej, sosed, kaj mi je povedala Kolofacijeva palica! Tvoja kozo je v gozdu prav tam, kjer je grmičje najgostejše, ne daleč od prvega studenca.«

Sosed je odhitel v gozd, našel kozo in se z njo vesel vrnil domov. Zahvalil se je Kumari in ji za plačilo prinesel mladega petelinčka. Potem je še drugim vaščanom pripovedoval o čudoviti Kumarini palici.

Kmalu potem je Kumara nekemu kmetu odpeljala konja in ga v gozdu privezala k smreki. Tudi ta kmet je poiskal starko in jo prosil:

»Konj mi je izginil. Najbrž mi ga je odvedel kak konjski tat. Tudi mojemu prijatelju si pomagala, ko mu je zmanjkala kozo, pa še meni povej, kje je moj konj!«

Kumara se je prišla za obilni nos in dejala:

»Kolofocijeva palica mi bo pomagala, če jo vprašam. A ti mi obljubi vrečo pšenice za to!«

»Dobiš jo, če mi najdeš konja!«

Starka je odšla v kočjo in se kmalu vrnila:

»Vse sem izvedela. Poslušaj: Neki tvoj sovražnik ti je konja odvedel v

gozdu in ga privezal k smreki tik črne votline. Le pohiti tja!«

Prav na tem mestu je kmet zares našel konja in je Kumari rad prinesel vrečo pšenice.

Nekaj dni pozneje je starka tretjemu kmetu odpeljala par volov. Blizu ceste ju je privezala k bukvi in se skrila nedaleč proč v visoko praproto. Ni trajalo dolgo, ko je po cesti prikorakal Peregrin, znan živinski prekupčevalec in oderuh iz bližnjega kraja. Zagledal je vola in zavpil na vso moč:

»Hej, volička, čigava sta? Kje je vajin gospodar?«

Nihče se mu ni oglasil. Ko nikogar ni videl, je vola odvezal in ju odvedel s seboj proti mestu.

Kumara je vse to opazovala. Komaj pa je dospela domov, že je prisopihal k njej kmet, ki sta vola bila njegova.

»Pomagaj mi, ljuba Kumara!« jo je prosil. »Samo ti mi lahko poveš, kje sta moja vola. Ti, ki imaš čarovno palico!«

Starka je pomigala z velikim nosom in rekla zvito:

»Dobro! Vprašala bom Kolofocijevo palico, ki mi vse pove. Toda ti mi boš moral dati zato kotel masti!«

Kmet ji je rad obljubil mast in Kumara je stopila v kočjo. Slišalo se je, kako je trkala s palico in govorila neke skrivnostne besede.

»Vse že vem,« je končno dejala. »Tvoja vola je vzel Peregrin in ju po cesti žene v mesto, da ju proda. Pohiti za njim, dokler je še čas!«

»Hvala ti!« je rekel kmet. Doma je zajahal konja in se pognal po cesti. Tik pred mestom je dohitel živinskega prekupčevalca, mu vzel oba vola in se z njima zadovoljen obrnil proti domu. Še isti dan je Kumari v zahvalo prinesel kotel masti. Zdaj je tudi že v daljnje vasi segel glas o star-

ki, ki s čarovno palico odkrije vsako tatvino.

V bližnji graščini pa je živel trdosrčen in sebičen graščak. Nekoč je v mestu vso noč igral na karte in priigral 300 zlatih cekinov. Zjutraj se je s kočijo vrnil domov in ko je v sobi slekel suknjo, je opazil, da mošnje z denarjem nima več. Prijeli so kočijaža in še hlapca, ki je tisto jutro izpregel konja, a brez uspeha. Nihče ni ničesar vedel o tem denarju.

Tedaj se je graščak spomnil stare Kumare, ki je slišal o njej, da zna priti na sled vsaki tatvini. Svojemu oskrbniku je ukazal, naj mu čarovnico takoj privede v grad. S seboj pa naj Kumara prinese tudi čarovno palico.

Oskrbniku pa vse to ni bilo nič kaj všeč. Popraskal se je po glavi in je dejal:

»Če že mora biti, pa pojdem ponjo kar sam!« In se je odpravil.

Našel je starko v njeni koči kraj vasi in ji povedal, da jo kliče graščak, ki pogreša mošnjo s 300 cekini. Kumara ni bila tega povabila nič ve-

sela. Branila se je in izgovarjala, a ji ni pomagalo. Morala je ubogati mogočnega graščaka in je bila vsa v skrbeh, kako se bo vse to izteklo.

Tudi oskrbnik je bil slabe volje. Nemiren si je ogledoval starkino palico in naazdnje je vprašal:

»To je torej tista palica, ki ti razodene vse, kar jo vprašaš?«

»Da! To je Kolofacijeva palica.«

»Ali se kdaj tudi zmoti ali zlaže?«

»Doslej je še vselej povedala čisto resnico.«

»Hm!« je vse bolj skrbelo oskrbnika. »Najbolje bo, da ti sam zaupam vso resnico o tisti mošnji z denarjem. Veš, naš graščak je skopuh in ti ne bo dal več kakor tri cekine v plačilo, če mu boš pomagala. Jaz pa ti rad dam sto cekinov, če ustrežeš meni.«

»Ali res?« se je razveselila Kumara. »Kar povej mi, kaj naj storim!«

»Poslušaj me torej! Graščak je mošnjo z denarjem nevede pustil ležati v kočiji, ki se je z njo pripeljal domov. V vozu sem jo našel jaz in si jo pridržal. Če me ne izdaš, te bogato nagradim. Ne bo ti žal!«

»Dobro! Toda kaj naj porečem graščaku, ko bo hotel slišati, kaj mi je povedala Kolofacijeva palica?«

»Zlaži se mu, da so ti tatovi ukradli pravo palico, ko te ni bilo doma! Namesto nje pa so ti pustili drugo, navadno palico, ki nima čarovne moči. In ne pozabi, da sem ti obljubil 100 cekinov!«

»Za 100 cekinov bom storila vse, kar želiš!«

Na gradu je graščak že nestrpno pričakoval Kumaro. Ukazal ji je:

»Takoj vprašaj to svojo palico, kdo si je prilastil mojo mošnjo s 300 cekini, ki sem jo sinoči imel v tejle svoji suknji! Če denar s tvojo pomočjo najdem, ti hočem podariti 3 cekine!«

Starka se je prijela za svoj kumarasti nos in je s palico potrkala trikrat v tla, trikrat v strop, nato je izpregovorila neke čudne besede in prislonila uho k palici. To je ponovila še drugič in tretjič. Nato si je ogledala palico in je zajokala in zatulila:

»Palica mi noče odgovoriti! Pa saj to ni Kolofacijeva palica! To je vendar druga palica! Tatovi so mi ukradli pravo palico, da bi jih ne mogla več izdajati. Namesto nje so mi podtaknili navadno palico, ki mi ničesar ne pove. Ojoj! Prejoj! Tale strašna nesreča me bo uničila!«

»Ne tuli, baba! Nočeš mi povedati!« se je raztogotil grašček.

»Ukradli so mi Kolofacijevo palico! Gorje mi, nesrečnici!«

»Nočeš mi pomagati, čarovnica! Dal te bom pretepsti!«

»Usmilite se me! Tatovi so vsega krivi! Vzeli so mi pravo palico!«

»Le čakaj, grda coprnica!« se je srdil graščak in je velel hlapcu: »Vzemi ji palico in ji z njo pošteno pretolci zadnjico!«

Starka je kričala, ko je hlapec mahal po njej. Nazadnje se je palica zlo-

mila in graščak jo je ukazal vreči v peč, da je zgorela.

»Zdaj pa se hitro poberi od tod, nemarnica!« je zavpil graščak, Kumara pa se je vzdihovaje pobrala s tal in je komaj premikala noge. Zdaj se niti ni mogla nasloniti na palico.

Na grajskem dvorišču je stal oskrbnik in se prekanjeno smejal. Z muko se je privlekla do njega in je povzdignila roke:

»Ubogala sem te. Zamolčala sem vse, kar mi je palica povedala. Pretrpela sem hude udarce. Zdaj te prosim za obljubljenih 100 cekinov.«

»Kakšnih 100 cekinov? Ali se ti meša, ali pa si predrzna? Nihče se te ne boji več. Eno palico so ti ukradli, drugo pa so na tebi zlomili in jo vrgli v peč. Kaj bi zdaj še rada?«

»Prevaral si me!« je zavpila Kumara in je z obema rokama pokazala na oskrbnika. »Poglejte, tale je tat! Oskrbnik sam je graščaku ukradel 300 cekinov. Sam mi je priznal in tudi palica mi je povedala...«

»Hudobna coprnica!« je zarjul oskrbnik. »Še malo si bila kaznovana! Hej, hlapec, pretepi jo še enkrat!«

S. A.

GILJOTINA

Giljotina je naprava, s katero v Franciji odsekajo glavo tistim, ki so obsojeni na smrt.

Ta strašna naprava je dobila ime po dr. Guillotinu (izgovori giljotinu), ker so nekateri v zmoti njemu pripisovali, da jo je iznašel. A s tem mu delajo krivico.

Res je sicer, da se je dr. Guillotin, ki je živel med francosko revolucijo, zavzemal za to, da ne bi tistih, ki so bili obsojeni na smrt, predolgo mučili. Zato je predlagal, da bi v ta namen iznašli primerno napravo. Ubogali so ga in naročili tajniku ranocelnikov, dr. Antoinu Louisu (izg. luizu), naj oskrbi tako napravo. Po njegovem naročilu je napravo izdelal neki Nemeec.

Napravo so v začetku imenovali luizet, potem pa se je je prijelo ime giljotina.

Jurček in žabe

Tam sedi ob mlaki žaba,
zre iz trave naokoli
in smehlja se, tole pravi:
— Žal mi pač ne bo nikoli,
da živim na temle svetu,
ki mi prav zares ugaja.
Zlasti draga mi je mlaka,
lepšega od nje ni kraja.
Če bi se še kdaj rodila,
žaba bi hotela biti
in se v tejle ljubi mlaki
spet življenja veseliti.

V travi ležal je naš Jurček.
Čul je žabo govoriti
in je vzdihnil: — Dobro tebi,
treba ni se ti učiti!
Nihče te ne sili v šolo,
kjer so same hude brige.
O, kako smrde mi zvezki,
še strašnejše pa so knjige!
Prav imaš, ostani žaba,
naj krepko rasto ti kraki,
mislj name, siromaka,
srečna bodi v svoji mlaki!

— Ti zares si pravi Jurček!
žaba se je zasmejala.
— Takšen fant, pa brez poguma!
na ves glas je zaregljala.
Druge žabe še prišle so
in se zbrale okrog njega,
cmeravca, ki solze kisle
so tedaj oblile vsega.
V jezi je zakričal Jurček,
to so žabe se smejale!
Hitro je domov pobegnil.
Žabe so za njim regljale.

Piše in riše: SAMO PAHOR

Najzahodnejši primorski Slovenci živijo v dolini reke Tera ter njegovih pritokov Bedrože, Karnajte in Maline. Upravno so razdeljeni med dve povsem slovenski občini, Brdo in Tajpano, ter pet furlanskih občin, Montenars (Gorjani), Tarcento (Centa ali Tarčent), Nimis (Neme), Attimis (Ah-ten) in Faedis (Fojda).

V težko dostopnem hribovju živijo revno življenje in kdor le more, odide po svetu s trebuchom za kruhom. Možje in mladeniči odhajajo v tovarne in rudnike v Svico, Nemčijo, Belgijo in Francijo, žene in dekleta pa hodijo služiti za hišne pomočnice v večja mesta severne Italije. Zato naletimo običajno po tamkajšnjih vaseh skoraj le na stare in onemogle ljudi, nekaj žensk in na otroke.

V obeh slovenskih občinah je približno 6000 prebivavcev, ki so domala vsi Slovenci, v ostalih naštetih občinah pa je še dobrih 5000 Slovencev.

Kot pri Slovencih v dolini Nadiže, tako tudi tu slovenščina nima vstopa ne v šolo ne v cerkev. Bili so časi, ko je bilo to povsem drugače.

V župniji Tarčent in Neme, ki sta obsegali večji del obravnavanega ozemlja, sta bila župnika dolžna vzdr-

ževati vsak po enega kaplana, večšega slovenskega jezika, ki je imel v oskrbi slovenski del župnije.

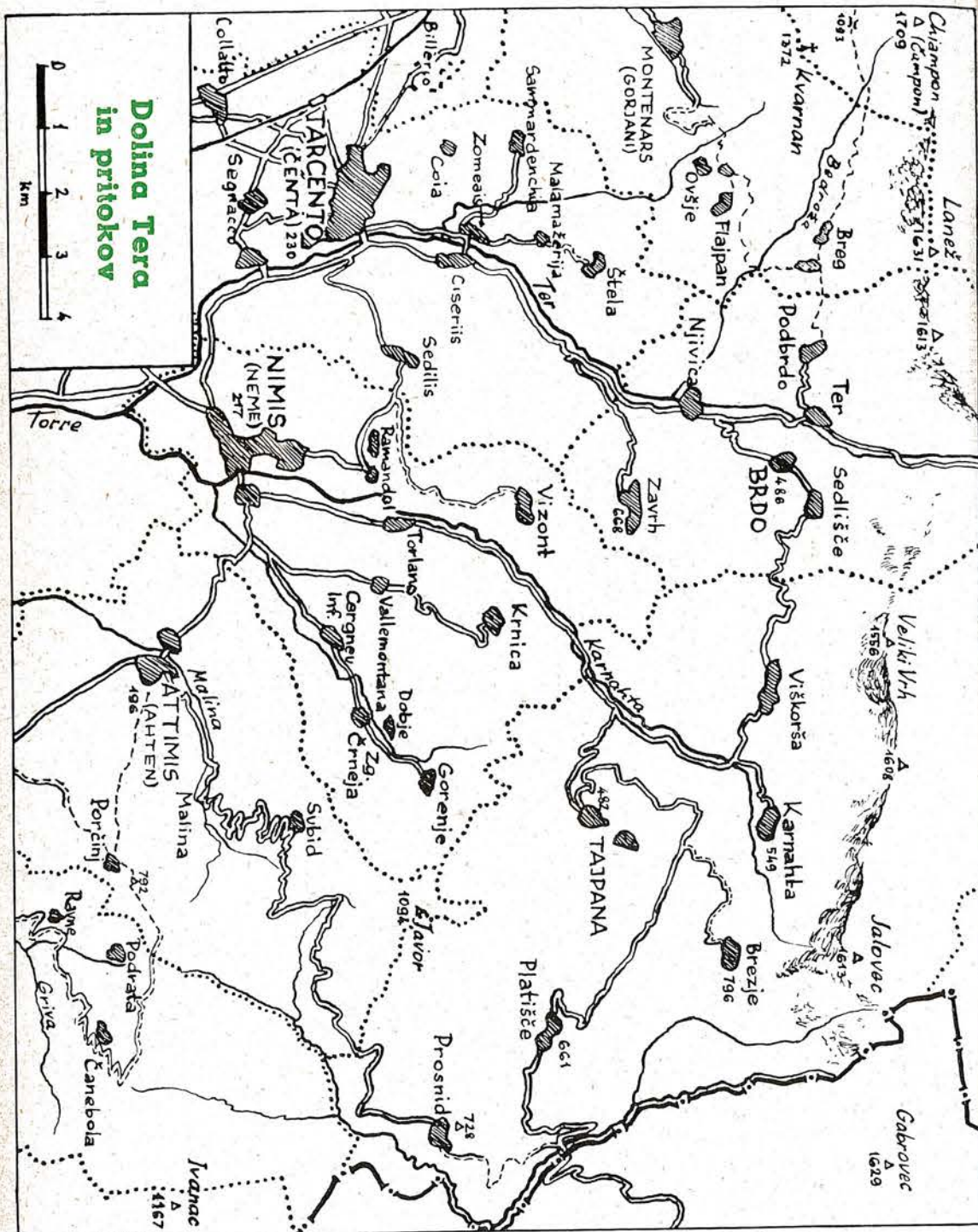
V župniji Tarčent so leta 1607 združili slovenske vasi Hojo (Coia), Smrdečo (Sammardenchia), Stelo, Zamejo (Zomeias), Čižerje (Ciseriis), Sedilo (Sedilis), Zavrh, Brdo, Sedlišče, Ter in Podbrdo v en sam vikariat, ki so ga imenovali vicariatus sclaborum (slovenski vikariat).

Leta 1736 so Brdo in okoliške vasi postale samostojen vikariat, v vasi izven njega pa je polagoma začela prodirati furlanska govorica. Tako so se pofurlanile vasi Hoja, Smrdeča, Zameja, Čižerje in Sedila.

Ko je leta 1866 prišla vsa dežela pod Italijo, se je potujčevanje še hitreje nadaljevalo. Še istega leta so nehali pridigati v slovenščini v Črnej, Teru, Podbrdu, Steli in Flejpanu, leta 1870 v Zavrhu in na Brdu, leta 1885 v Brezjah in Tajpani, leta 1890 v Viskorši, leta 1900 v Podrati, Porčinju in Subidu.

Kljub temu, da so povsod izrinili slovenščino iz javnega življenja, se domačini še vedno trdno držijo svoje domače govorce, ki se kljub temu,

da ni nič negovana, malo razlikuje od naše.

Za primer naj navedem začetek basni o volu in oslu iz Viskorše:

»Ta par ni kiši su mjeli vole an na muša, ke nu su djelali z njemi. Ma mušu to se krešalo djelati. Zat e se lamentou nemu volu, a te e mu je djau: „Stori se bolan zajtra zjutra; k om pride famej dajat jesti, ne vstajaj gore. An ti boš videu, ke ni te ne

ne ženo na djelo, ano ti če dat kej buojšega jesti“.«

Dobesedno to pomeni: Tam pri eni hiši so imeli vole in enega osla, ki so delali z njimi. Toda oslu se ni ljubil delati. Zato se je potožil enemu volu, ta pa mu je dejal: „Jutri zjutraj se naredi bolnega; ko pride hlapec dajat jesti, ne vstajaj gori. In ti boš videl, da te ne bodo gnali na delo in ti bodo dali jesti kaj boljšega.“

LUDOVKA KALAN

Ilustrirala: AURORA BIRSA

Školjkin biser

Po divji viharni noči je poletno jutro razpršilo svojo blede svetlobo po obali. Valovi so umerjeno, ritmično pljuskali na pesek.

Goie noge malega dečka so se vdirale v vlažna tla. Sklonil se je, kot da nekaj išče. Opazil je velik klobuk meduze, ki so ga valovi ponoči zanesli na obalo. Nedaleč od nje pa je zagledal školjko, lepo sivo školjko z razprtimi pokrovc. Deček jo je dvignil in ogledoval. Bila je še živa. Zdelo se mu je, da vidi v njeni notranjosti majhno kroglico s srebrnim sijajem.

»Morda je to biser,« si je mislil. Spomnil se je, da mu je mamica nekoč pripovedovala, ko jo je o tem spraševal.

»Biseri so rosne kapljice,« je rekla, »ki padajo v luninih nočeh v morje in so osvetljene s srebrnim sijajem mesečine. Pogreznejo se v skrivnostne morske globočine. Tam pa te svetle solzice, porojene iz noči, vode in mesečine postanejo biseri. Tedaj odpro

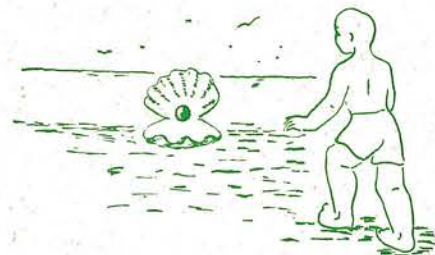
male školjke svoja močna krila in jih shranijo.«

Tako je pravila mamica.

Deček je imel dobro srce. Mislil je na usodo male školjke, ki so jo valovi prinesli na obalo in si je dejal: »Ne bom je vzela s seboj domov, čeprav morda skriva v sebi biser. Brez vode bi umrla.«

Splezal je na skalo, ki je molela daleč v morje. Vedel je, da je tam voda globoka. Stegnil je roko in odprl dlan. Školjka je tiho zdrknila v morje.

Dobri deček pa jo je z mislijo spremljal v skrivnostne globočine.

NAŠI MLADI DOPISNIKI

NAŠA DRUŽINA

Našo družino sestavljajo oče, mama, brat, sestra in jaz. Ta teden smo bili vsi bolni. Tudi oče je bil bolan, toda moral je vseeno delati. Z nami ne stanujejo sorodniki. Moj oče je trgovec in ima trgovino pri Sv. Jakobu. Večkrat grem z njim v trgovino in mu pomagam prodajati. Mama je navadno doma. Kuha, pere, šiva in snazi stanovanje ter pazi na nas, da ne bi hodili pohajat.

Včasih gre tudi mama v trgovino pomagat očetu in tokrat ostanem doma jaz, da pazim na brata. Brat je zelo zelo močan. Zato ne ostanem rad sam z njim. Sestrica pa je še majhna. Z njo se zelo zabavam. Sestrica me ima zelo rada.

Nadlišek Boris

III. razr. osnovne šole na Katinari

MOJE RIBE

Meni ribe zelo ugajajo. V Trebčah je precej velik kal, kamor hodimo ribarit. Pred dnevi sem lovil ribe s svojim prijateljem Lilkom. Okoli kala je bilo polno dečkov. V mlaki so švigale rdeče in črne ribice; tudi zelene žabe so se oglašale s svojim regljanjem. Vsi smo imeli trnke in smo nestrpno čakali na plen. Z Lilkom sva ulovila dve rdeči ribici in dosti črnih.

Ce boste kdaj prišli v našo vas, kar vprašajte po kalu. Vsi vam bodo radi pokazali, kje je in boste tudi vi lahko ribarili. Čolna ne boste potrebovali, le trnek prinesite s seboj!

Mauro Kralj

IV. razr. osnovne šole v Trebčah

MOJ PSICEK

Nekega dne mi je oče prinesel lepega črnega kodra. Dali smo mu ime Nap. Je zelo živahen, zvest in lep.

Ko pride k nam kak neznan človek, začne lajati. Ko se moj oče vrača z dela in odpira glavna vrata na cesti, ga Nap spozna in se pripravlja na živahen sprejem. V trenutku privleče na dan svoje igrače, če jih pa ne dobi, vzame moje copate in mu gre naproti. Včasih ga kar polži po obrazu. Moj Nap je dober skakač in teče urno in elegantno.

Nekega dne, ko smo bili na sprehodu in je bil oddaljen od nas približno en km, ga je moj oče poklical. Nap je bil v nekaj sekundah pri nas.

Skače kot Grantova gazela. Zdi se, da nekaj metrov kar preplava po zraku. Je izvrsten plavač, čeprav ne gre rad pod vodo. Ko dobi kost, se ponosno drži in jo nese v gobčku na svojo blazino in jo gloda. Če se mu tedaj približam, začne renčati kakor razjarjena divja zver. Ko jemo, zahteva priboljšek. Ima zelo rad sladko sadje, zelenjavo, sir, mleko, meso in razne druge priboljške. Če pa mu ne ponudimo nič takega, se zadovolji tudi z mineštro.

Ima par bistrh očk, ki sta vedno nagejivi. Zdaj je moj psiček Nap že velik, ker je star že eno leto in pol. Je pa še vedno igračkast, kot je bil takrat, ko je bil star dva meseca.

Coslovich Enrico

IV. razr. osnovne šole v Trebčah

NAŠA DRUŽINA

Našo družino sestavljajo tri osebe: mama, očka in jaz. Pri nas pa stanuje tudi nona.

Moja mama piše oddaje za radio. Piše jih doma. Doma tudi pere, kuha, postilja, čisti stanovanje, šiva in lika.

Moj očka dela v uradu. Tam dobivajo blago, ki ga vkrajo na ladje, ki so namenjene v tuje kraje. Jaz pa hodim v tretji

razred osnovne šole na Katinari. Moja babica je učiteljica četrtega in petega razreda.

Rada bi imela bratca, da bi bila naša družina še večja. Mama pa mi je rekla, da ima sedaj mnogo dela in ne bi mogla paziti nanj.

Kalan Ingrid

III. razr. osnovne šole na Katinari

MOJA KOKOS

Imam kokoš, ki jo kličemo Pitka. Zasluzila sem jo pri svoji babici, ko sem grabila seno. Ima štiri leta. Je majhna, rjave barve, na glavi ima perje, ki ji tako štrli, kakor da bi imela čepico. Je zelo prijazna. Prva znese vsako jutro majhno in temno jajce, ki ga takoj spijem. Lani je moja Pitka postala koklja. Imela je štiri piščeta. Dve beli kokoški in dva rjava petelinčka. Bila je zelo skrbna koklja.

Vsak večer, ko so bili piščančki trudni, jih je pokrila s svojimi perutmi, da jih ni zeblo. Sedaj so piščančki zrasi in so

tudi oni postali kokoši in petelini. Moja Pitka je še živa in sem zelo radovedna, koliko časa bo še živela. Petelinčke smo zaklali in pojedli, mlade kokoške pa že nesejo jajca.

Gabri Ozbich

III. razr. osnovne šole pri Sv. Ivanu

DRAGI GALEB!

Pošiljam Ti opis svoje Mucke Mužeta. Imam muco, ki se imenuje Mužeta. Je zelo domača in pridno lovi miši. Kadar je Mužeta lačna, mijavka in joče. Nekega dne je Mužeta ulovila veliko podgano, jo postavila predme in zamijavkala. Tega sem se tako prestrašila, da sem nehote stopila mački na rep. Mužeta je zamijavkala od bolečine, da se mi je zasmilila. Ko je bila Mužeta bolna, je v naši hiši bilo vse žalostno. Čez nekaj dni je ozdravela in veselo skakala po dvorišču. Jaz imam rada svojo muco, ker me nikdar ne zapusti.

Canciani Marta

III. razr. osnovne šole pri Sv. Ivanu

POPRAVEK

Pri navedbi ilustratorja črtice »Noč in slavčki«, priobčene v 7. številki Galeba, je nastala neljuba pomota. Ilustrator omenjene črtice ni Božo Kos, temveč Savo Sovre. Prosimo ga naj nam oprostí to pomoto.

Uredništvo

tiskarna

graphis

t r e s t
ul. s. frančiška 20
telefon 29-477

RESITVE UGANK IZ 7. ŠTEVILKE

1. POVEZANI ZLOGOVNI MAGIČNI KVADRATI:

- I. kvadrat: 1. Valona, 2. lopata, 3. Nataša.
II. kvadrat: 1. Karpati, 2. palači, 3. tičica.
III. kvadrat: 1. kovati, 2. Vatikan, 3. tikanje.
IV. kvadrat: 1. Tirana, 2. raketa, 3. natarak.
Srednji kvadrat: 1. šaliti, 2. Lizika, 3. tikati.

2. STEVILČNA UGANKA:

Ključ: MLV — Zagreb — pustinja.
Pregovor: Materina ljubezen vse premaga.

3. KRIZANKA:

Vodoravno: 2. rum, 5. Adela ali Alena, 6. ar, 7. me, 8. Jajce, 9. oko.
Navpično: 1. rumenjak, 3. zarja, 4. pamet.

RESITVE SO POSLALI: Vlado Kukanja, Franka Jablanšček in Vera Caharija iz *Nabrežine*; Silva Budin, Igor Grilanc, Petrica Furlan, Ada Rebula, Tatjana Škrk, Ljuba Milič, Marino Stanič in Ladi Budin iz *Saleža*; Aleksander Pertot, Ermes Sartori, Sergij Živic, Žiga Vodušek, Jurij Pipan, Majda Nibrant, Vera Bevilacqua, Alberta Bevilacqua, Ondina Pipan, Janko Furlan, Fulvij Martellani in Slobodan Pjevič iz *Barkovelj*; Jasna Rauber in Mara Rogelja od *Sv. Jakoba*; Marino Benedetti in Maja Demšar, uč. osnov. šole v ul. sv. Frančiška v *Trstu*; Ana Vodopivec, dij. I. razr. trg. strok. šole; Nadja Smotlak in Tatjana Pečar, dijakinji I. razr. strok. šole v *Dolini*.

IZZREBANI SO BILI: *Franka Jablanšček*, uč. V. razreda osnov. šole v Nabrežini, *Petrica Furlan*, uč. 3. razreda osnov. šole v Saležu in *Majda Nibrant*, uč. V. razr. osnov. šole v Barkovljah.

UPRAVA GALEBA VLJUDNO PROSI VSE POVERJENIKE NA SOLAH, DA ČIMPREJ PORAVNAJO NAROČNINO ZA 8. ŠTEVILKO GALEBA IN TUDI MOREBITNO ZAOSTALO NAROČNINO ZA PREJSNJE ŠTEVILKE. REDNI NAROČNIKI SO VLJUDNO NAPROŠENI, DA PO POSTNI POLOZNICI, KI JE PRILOŽENA TEJ ŠTEVILKI, PORAVNAJO CELOLETNO NAROČNINO, KI ZNAŠA 400 LIR.

VSEM MLADIM NAROČNIKOM IN BRAVCEM GALEBA ŽELITA KAR NAJBOLJ VESELE POČITNICE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

CENA 50 LIR